

Název lekce

Úvod do práva

Anotace

Ve dvou hodinách se studenti/ky seznámí se základními charakteristikami práva, tj. s jeho filozofickými a společenskými předpoklady a s jeho pozicí v současném světě. Rovněž budou načrtnuty oblasti, jichž se právo dotýká, což vytváří užitečný vstup do dalšího systematického výkladu práva.

Časová dotace

2x 45 min

Očekávané výstupy RVP G (stávající)

Žák/žákyně objasní, v čem spočívá odlišnost mezi morálními a právními normami, odůvodní účel sankcí při porušení právní normy

Žák/žákyně vymezí podmínky vzniku a zániku důležitých právních vztahů (vlastnictví, pracovní poměr, manželství) i práva a povinnosti účastníků těchto právních vztahů

Očekávané výstupy RVP G (po revizích)¹

není k dispozici

Vzdělávací cíle

Žák/žákyně si uvědomí, že právo prostupuje v současnosti celou společnost a prakticky všechny situace, v nichž se nachází, jsou nějak regulovány a upraveny právními normami.

Žák/žákyně se seznámí s různými teoriemi vzniku právní lidské společnosti.

¹ Zde není možné přihlížet k finální verzi, a tak je využita verze pracovní: <https://prohlednout.rvp.cz/>

----- Metodický postup č. 1 -----

1. Nejprve je představena následující definice: *Právo je soubor pravidel, podle kterých se odedávna organizuje a řídí lidské spolužití. Právo se dále dělí podle konkrétních oblastí, kterých se týká.*
2. Třídě pustíme celkem pět krátký filmový ukázek (viz níže) a ke každé z nich přiřadí jednu či více oblastí práva z předem definovaného balíčku (viz níže), které se dané situace bezprostředně týkají. Následně si zvolí dvě z ukázek odpoví u každé na otázku: *Proč se společnost rozhodla zrovna tuto situaci regulovat právem (zákony) a nenechá ji zcela volnou a bez zábran?*

Filmové ukázky:

Batman začíná (2005):

https://www.youtube.com/watch?v=mx_r9Qewip4

Teorie velkého třesku (2010):

https://www.youtube.com/watch?v=jSyjcib_Fps

Pelíšky (1999):

<https://www.youtube.com/watch?v=k0IfwgIGA5Q>

Vejška (2014):

<https://www.youtube.com/watch?v=j6xDrluXcZU>

Skrytá čísla (2016):

<https://youtu.be/aypIHx2iGQs?si=dzV5BsQFZk1u6Dxa>

Oblasti práva:

1. Ústavní právo: ústavní normy o uspořádání a řízení státu, o nejvyšších orgánech státní moci a správy, které rovněž vymezují základní lidská a občanská práva
2. Občanské právo: zahrnuje právní normy o majetkových záležitostech fyzických a právnických osob

3. Obchodní právo: jsou speciální normy o podnikatelských majetkových vztazích
4. Pracovní právo: je souhrn pracovních norem o pracovních vztazích a o vztazích, které s výkonem práce souvisí
5. Rodinné právo: upravuje vztahy mezi manželi, mezi rodiči a dětmi a vztahy při náhradní výchově dětí
6. Trestní právo: vymezuje, která jednání jsou trestné činy a jaké tresty se za ně ukládají

Odpověď na otázku “Proč se společnost rozhodla zrovna tuto situaci regulovat právem (zákony) a nenechá ji zcela volnou a bez zábran?”:

---- Metodický postup č. 2 ----

- 1. Každému jsou rozdány tři texty a tabulka na doplnění (viz níže) s následujícím zadáním: *Prostuduj si tři teorie vzniku práva ve společnosti a doplň informace v tabulce pod nimi.***

Text č. 1: Thomas Hobbes, Leviathan, 1651 (upraveno)

“V lidské přirozenosti shledáváme tedy tři hlavní příčiny sporů. První je soutěžení, druhá nedůvěra a třetí touha po slávě. (...) Z toho je zjevné, že tehdy, když lidé žijí nemající nad sebou společně moci, která by je všechny držela na uzdě, jsou mezi sebou v tom stavu, kterému říkáme válka. Je to válka všech proti všem. (...) Pojem práva a křivdy, spravedlnosti a nespravedlnosti nemá tam místa. Podvod a násilí jsou za války dvě základní ctnosti. (...) Platí jen to, že každému náleží to, co si může vzít, a to tak dlouho, dokud si to udrží. (...) Každý má být ochoten, jsou-li k tomu zároveň ochotni i ostatní, vzdát se tohoto práva na vše a spokojit se s takovou svobodou, jakou by on sám poskytl druhým se zřetelem k sobě. (...) Cokoli žádáš od jiných, aby tobě činili, to čin i ty jim. Postoupí-li si lidé svá práva navzájem, říká se tomu smlouva.”

Text č. 2: John Locke, Dvě pojednání o vládě, 1689 (upraveno)

“Člověk narozen s nárokem na dokonalou svobodu a nebrzděné užívání všech práv a výsad přirozeného zákona, má moc nejen zachovat své vlastnictví, to jest svůj život, svobodu a jmění, nýbrž i soudit a trestat porušení tohoto zákona u jiných. Ale politická společnost lidí nemůže existovat ani se udržet, pokud nemá sama právo a moc chránit vlastnictví a za tím účelem trestat přestupky všech členů své společnosti. A proto politická společnost vzniká tak, že se každý z členů vzdá své přirozené moci a odevzdá ji do rukou společenství. A tím je vyloučen veškerý soukromý soud každého jednotlivce a společnost sama se stává soudcem a rozhoduje podle stanovených stálých a nestranných pravidel všechny neshody, které mohou vzniknout mezi kterýmikoliv členy oné společnosti. Ti, kdo jsou spojeni v jedno těleso a mají společně zavedené právo a soudnictví jsou spolu v občanské společnosti.”

Text č. 3: Jean Jacques Rousseau, O společenské smlouvě, 1762 (upraveno)

“Jelikož síla a svoboda každého člověka jsou prvními nástroji sebezáchovy, vzniká problém, jak je sloučit se silami druhých a neuškodit si a nezanedbat povinnost vůči sobě samému. Tato nesnáz, pokud jde o moje téma, může být vyjádřena následovně: Je třeba nalézt takovou formu společenství, které by společnou silou bránilo a ochraňovalo osobu a majetek každého člena, v němž by ale každý mohl poslouchat jen sám sebe a zůstal by svobodný jako dřív. (...) Společnou smlouvou člověk ztrácí svou přirozenou svobodu a neomezené právo na vše, co jej svádí a čeho může dosáhnout.

Získává však občanskou svobodu a svobodu vlastnického práva ke všemu, co má.”

Autor	Jaká je přirozenost člověka?	Jakou roli hraje ve společnosti právo?
Thomas Hobbes		
John Locke		
Jean Jacques Rousseau		

2. Ve filmové sérii Mad Max (původně z roku 1979) je zobrazen svět, který se zhroutil po apokalyptické katastrofě. Dosavadní pravidla přestala fungovat a lidé mezi sebou začali vést válku skrze nejrůznější gangy a skupiny – všemu vládne jediný zákon a tím je zákon silnějšího. Na tabuli jsou promítnuty evokační obrázky z filmové série (viz níže) a předložen následující úkol: *Na základě dosavadních zjištění sepiš výhody a nevýhody taktového světa.*

----- Použité zdroje -----

Barbora JIRSOVÁ (ed.), *Filosofická čítanka. Učební text pro střední školy*, Praha 1994
Radovan RYSKA, *Právo pro střední školy*, Praha 2009